

Lekeryds kyrka

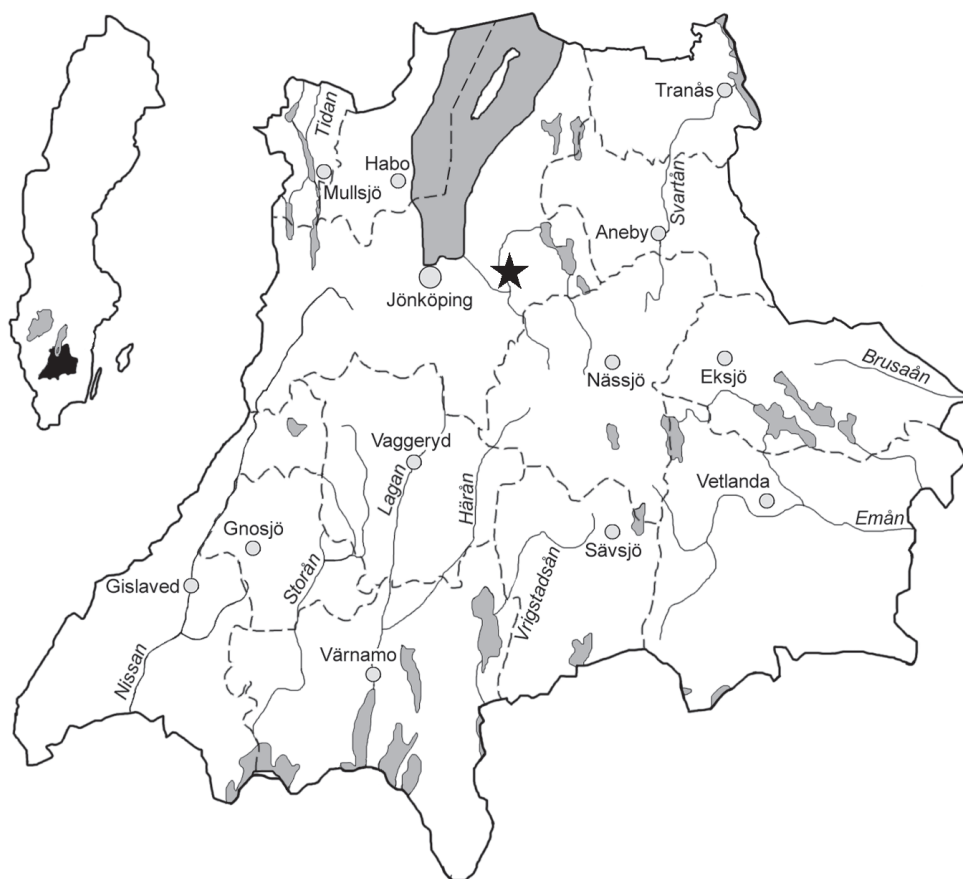
Antikvarisk kontroll i samband med
omläggning av tak

*Lekeryds socken i Jönköpings kommun,
Jönköpings län, Växjö stift*

Lekeryds kyrka

Antikvarisk kontroll i samband med
omläggning av tak

*Lekeryds socken i Jönköpings kommun
Jönköpings län, Växjö stift*

Rapport och foto: Britt-Marie Börjesgård
Grafisk mall: Anna Stålhammar
Tryck: Arkitektkopia, Jönköping

Jönköpings läns museum, Box 2133, 550 02 Jönköping
Tel: 036-30 18 00
E-post: info@jkpglm.se
www.jkpglm.se

Utdrag ur tryckta och ajourhållna ekonomiska kartor är återgivna enligt tillstånd:
© Lantmäteriet. Ärende nr MS2007/04833.

© JÖNKÖPINGS LÄNS MUSEUM 2016

Innehåll

Inledning	5
Syfte	5
Historik	5
Före åtgärd	6
Omfattning och vidtagna åtgärder	7
Sammanfattning	8
Utvärdering	8
Antikvariska noteringar	8
Plåttäckningar	8
Referenser	8
Arkiv	8
Tryckta källor	8
Tekniska och administrativa uppgifter	9
Bilagor	9
Bilaga 1 Fotografier från slutbesiktning	9

Utdrag ur digitala fastighetskartans blad 64E 0gS.

Inledning

Länsstyrelsen lämnade i beslut den 22 februari 2000 tillstånd till omläggning av tegeltaket på Lekeryds kyrka, dnr 225-13097-99. I beslutet fastslog länsstyrelsen att arbetena skulle utföras enligt program upprättat av F:a Sivert Holmberg, Kyrkobyggnadsrådgivning daterat 5 januari 2000. Ett särskilt villkor i beslutet var att arbetena skulle genomföras med antikvarisk kontroll från läns museets sida. Ansvarig från läns museet har varit antikvarie Britt-Marie Börjesgård som har följt arbetena och sammanställt rapporten.

Arbetena genomfördes under sommarhalvåret 2001.

Syfte

Syftet med arbetena var att byta ut befintligt yttertak och komma till rätta med de läckage som funnits.

Från antikvarisk synpunkt var syftet att ge råd i enlighet med länsstyrelsens beslut och att dokumentera vilka material och metoder som kom till användning.

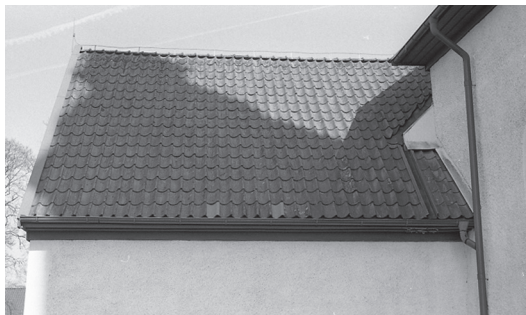
Historik

Kyrkan i Lekeryd är en romansk absidkyrka. Kyrkan kan antas vara uppförd under 1200-talets förra hälft. För en sådan tolkning talar absidens lisener och rundbågsfris, vilket setts som en influens från den östgötska kyrkoarkitekturen. Denna är direkt påverkad av Linköpings domkyrka och dess senromanska rundbågsfriser. En datering till 1200-talets förra hälft är också relevant utifrån kyrkans medeltida dopfont.

Sakristian mot norr är troligen också medeltida. Långhuset förlängdes mot väster 1737 och tornet tillkom 1769. Vid en större ombyggnad och renovering 1877–78 ersattes det befintliga spåntaket av ett nytt tak av tegel och vissa takfall av stålplåt. Uppgifter gör gällande att hela tegeltaket bytts ut vid den stora yttre och inre

Översikt från norr, kyrkan före åtgärd.

Sakristians tak före åtgärd.

Anslutning mot tornet före åtgärd, södra fasaden.

Anslutning mot tornet före åtgärd, norra långhustaket.

Till höger: Långhus och kor före åtgärd från söder.

renoveringen 1952 och kompletterats 1982 i samband med vissa fasadarbeten.

Före åtgärd

Kyrkobyggnaden är uppförd av sten med långhus, kor, absid, sakristia och torn. Fasaderna är putsade och avfärgade i vitaktig kulör. Absidens fasad med lisener m.m. är endast slammad. Långhusets, korets och sakristians sadeltak är belagda med enkupigt tegel. Absidens tak är klätt med svartplåt och tornet har ett tak av falsad kopparplåt.

Inför arbetena fanns vissa tekniska lösningar som inte fungerade exempelvis avvattningen av kortaket via sakristians tak. Vissa rännalsplåtar hade gravrost, bärläkt var rötskadade och tegelpannorna delvis vittrade.

Plåtanslutning mot absid före åtgärd.

Arbetena har inletts, ny underpapp är lagd och läktning pågår på sakristian och kortaket. Vy från nordost.

Omfattning och vidtagna åtgärder

Hela det befintliga yttertaket revs, det vill säga tegelpannor, bärläkt, takpapp och rännalar av stålplåt.

Ny takpapp lades på undertakets brädsikt. På detta lades ny strö- och bärläkt. Slutligen belades taket med nya enkupiga lertegelpannor från Vittinge tegelbruk. I rännalarna lades ny varmförzinkad stålplåt utan ytterligare ytbehandling. Dessa rännalar avses att målas när galvaniseringen åldrats några år.

Vid arbetena konstaterades ställvisa rötskador i undertakets brädpanel. Dessa skador lagades med ny råspont. Vidare visade sig den södra takytan inte vara helt rektangulär, dvs avståndet mellan takfot ochnock varierade ca 400 mm. För att dölja detta anpassades teglets läggning för att i möjligaste mån att ta upp differensen.

Nya plåtavtäckningar utfördes mellan låghus och torn, långhus och kor och mellan sakristia och absid. Framförallt på byggnadens norrsida är mötena mellan de olika takfallen komplexa. De nya plåtarna monterades mot putsfasad på samma höjd som befintlig plåt, överkragningen mot teglet ökade dock. Galvaniserad plåt nyttjades.

Ny läktning, långhusets södra takfall.

Sammanfattning

De aktuella arbetena har innefattat:

- nedplockning av gammalt tegel,
- byte av strö- och bärläkt, takpapp, plåtavtäckningar och rännalar,
- omtäckning med nytt enkupigt lertegel.

Utvärdering

Antikvariska noteringar

Tegelpannorna var märkta ”52 BOKSTA VITTINGE”, vilket kan bekräfta de muntliga uppgifterna att taket var omlagt 1952.

Plåtavtäckning

Vid byggmöte och besiktning på plats i juni framförde antikvarien att utformning av utskottsplåtar skulle i möjligaste mån ske lika befintlig och i samråd med antikvarie. Samråd skedde aldrig och vattenavrinningsplåtarna på takets norra sida mot tornet och på sakristians västra takfall fick en kraftigare utformning än befintlig. För att plåtarna inte skulle vara lika visullt påtagliga framhöll antikvarien i sitt slutintyg att plåtarna skulle målas in mot taket.

Referenser

Arkiv

Jönköpings läns museum. Topografiska arkivet.

Tryckta källor

Gullbrandsson, Robin. 2007. *Kulturhistorisk karakterisering och bedömning Lekeryds kyrka*. Jönköpings läns museum, byggnadsvårdsrapport 2007:35.

Korets tak från söder.

Detalj av plåtavtäckningen på sakristians takfall åt väster.

Sakristians takfall mot väster.

Sakristians takfall i förgrunden möter korets. Långhusets norra takfall i övre delen av bilden.

Detalj av mötet mellan torn och långhus, norra fasaden.

Långhusets takfall åt norr i mötet mot tornet.

Översikt från nordväst.

Översikt från öster.

Översikt från nordväst.

Översikt från nordost.

Under sommaren 2001 täcktes taket om på Lekeryds kyrka. Det enkupiga tegeltaket från 1950-talet ersattes med ett nytt enkupigt tegeltak.